

Kompozice a koherence textu

Mgr. Dana Hlaváčková, Ph.D.

VB000

Kompozice a koherence textu

- **kompozice**

- skládání, uspořádání prvků v celek
- uspořádání jednotlivých složek textu
- výstavba textu, vztah mezi částmi a celkem

- **koherence**

- souvislost, spojitost, tematická posloupnost
- obsahová souvislost částí textu
- soudržnost textu z hlediska fungování celku

Kompozice – členění textu

- **horizontální**
 - vnější lineární členění
 - začátek (uvádí téma textu, zapojuje text do kontextu)
 - střed (informační jádro)
 - závěr (shrnutí, výsledky, důsledky)
 - *kapitoly, podkapitoly, odstavce, věty, nadpisy*
- **vertikální**
 - vnitřní nelineární členění
 - hierarchie informací a faktů
 - hierarchie podstatných a doplňujících informací
 - *poznámky pod čarou, vysvětlivky, grafy, tabulky, výčty, obrázky*

Kompozice odborného textu

- **PROBLÉM – ŘEŠENÍ**
- **SITUACE – MOŽNOSTI – NÁVRHY**
- **TVRZENÍ – NESOULAD – KRIZE – HLEDÁNÍ –
NOVÉ ŘEŠENÍ**
- **ÚVOD (co?) – MATERIÁL A METODY (jak?) –
VÝSLEDKY (zjištění?) – DISKUZE (co to znamená?)**

Koherence textu – tematická posloupnost

- souvislost, spojitost, návaznost, **TÉMA – RÉMA**

Všechny uvedené postupy mají ovšem omezenou platnost.

- **navazování** – prostý výklad, technický popis

Všechny uvedené postupy mají ovšem pouze omezenou platnost.

Ta je ovlivněna především častými aktualizacemi softwaru.

Takový přístup výrobce značně poškozuje uživatele.

- **průběžné téma, odvozování** – popis jednoho jevu, přidávání nových charakteristik, různé úhly pohledu

V těchto letech se technika počala bouřlivě rozvíjet. Vysoké technické úrovně dosáhly programově řízené stroje. V teoretické oblasti byla vypracována obecně platná teorie řízení.

Koherence textu – tematická posloupnost

- **rozvíjení rozštěpeného tématu**

Výroky mohou být pravdivé, nebo nepravdivé. Je-li výrok pravdivý, říkáme, že ... Je-li nepravdivý, pak...

- **výčty (pozor na rozsáhlé texty)**

Pravidla pro psaní odborné práce:

- přehlednost;

- nadpis;

- podpis.

Lexikální prostředky koherence textu

- **opakování a nahrazování**
 - **opakování** podstatných jmen (často s odkazovacími výrazy)
 - *tento software, uvedené postupy, výše zmíněný program*
 - **zobecňující** podstatná jména
 - *příčina, důvod, cíl, smysl, problém, záležitost, fakt*
 - **synonyma**
 - *zákazník/klient, software/programové vybavení, implementace/včlenění/doplnění*

Lexikální prostředky koherence textu

- **navazování** (odkazování na předchozí text)
 - **anafora**
 - *Zákazníci se patrně rozhodnou přejít na jinou platformu.*
Tou by mohl být...
 - **katafora**
 - *Při zpracování tématu jsme narazili na zajímavý problém.*
Ukázalo se, že...
 - **konektory**
 - spojky, částice – *a tedy, vždyť, vlastně, přece, protože...*

Koherence textu – obsahově-logické vztahy

- **nominalizace** – *protože je tento program složitý/kvůli složitosti programu/pro složitost programu/z důvodu složitosti programu*
- **příčina/důvod** – *protože; poněvadž; kvůli tomu, že; vzhledem k tomu, že; z toho důvodu; vlivem; působením; následkem; díky; zásluhou; vinou*
- **podmínka** – *jestli(že); je-li; kdyby; když; pokud; za předpokladu, že; v případě, že; za podmínky, že*

Koherence textu – obsahově-logické vztahy

- **přípustka** – *přestože; třebaže; ačkoli; v rozporu s tím, že; navzdory tomu, že; přes pochybnosti; proti očekávání...*
- **účel** – *aby; z toho důvodu; za účelem; s cílem; pro dosažení tohoto cíle je zapotřebí...*
- **časové vztahy**
 - předčasnost (*zpočátku, nejdříve, v první řadě – potom, poté*),
 - současnost (*mezitímco, zatímco, během, současně*),
 - následnost (*následně, nakonec*)

Struktura úvodu

„Čtení vědeckého článku není totéž jako čtení detektivky. Chceme vědět hned na začátku, že to byl zahradník.“

- Zasazení do kontextu. Popis **podstaty** problému.
- Zhodnocení dostupné literatury a dalších zdrojů.
- Shrnutí dosavadních úspěchů a neúspěchů v dané oblasti. **Stav zpracování**. Odkazy na obdobné práce.
- Popis cíle (cílů) práce.
- Popis **metody** výzkumu a postupu práce.
- Uvedení základních **výsledků** výzkumu. Popis dosažení cíle.
- Konstatování **závěrů** vyplývajících z výsledků výzkumu.